

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA

DE
H Y D R O P E,

QUAM,
CONSENTIENTE AMPLISSIMO MEDICORUM
ORDINE

IN
UNIVERSITATE LITTERARUM CAESAREA
DORPATENSI,

UT GRADUM
MEDICINAE DOCTORIS

LEGITIME OBTINERET,

EXHIBUIT

FRIDERICUS AUGUSTUS FALKE,

MEDICINAE ET CHIRURGIAE DOCTOR UNIVERSITATIS
ERFORDIENSIS.

DORPATI LIVONORUM,
EX OFFICINA ACADEMICA J. C. SCHÜNMANNI.
MDCCCXVIII.

Imprimatur

ea conditione, ut simulac typis excusa fuerit, antequam
distribuantur, septem exemplaria administrationi Universita-
tis, cui censura librorum mandata est, tradantur

Dr. Chr. Fr. Deutsch,
Censor.

VIRO EXCELLENTISSIMO
ILLUSTRISSIMOQUE

D^{NO}. DOCTORI ELLISEN,

CONSILIARIO IN SUMMA REPUBLICA RUSSICA, DIRECTORI
NOSOCOMIORUM, QUAE VOCANT ABUCHOF ET
KALINKIN EQUITIQUE.

D 1674

NEC NON

VIRO ORNATISSIMO ILLUSTRIS-
SIMOQUE

D^{NO}. M Ü H L H A U S E N,

PROTO - CHIRURGO PRIMI ORDINIS

OPUSCULUM HOCCE, VENERABUNDI GRATIS-
SIMIQUE ANIMI LEVE DOCUMENTUM,
SACRUM VOLUIT

AUCTOR.

De Hydropē.

Collectio aquae, localis vel universalis, in quacunque corporis parte, e lymphatico humore seu parte aquosa sanguinis, abnormi quantitate nec non diversa qualitate, enata, hydrops appellatur, decessum a normali incitabilitate efficiens.

Fluida illa materia, topica vel universalis, per totum corpus fusa esse potest,

plerumque serosa, eademque nonnunquam urinae similis; immo in quibusdam hominibus chylus ac bilis intermixta videtur. Ab initio liquida, paulatim spissior et tenacior fit, adeo ut quo diutius moratur secreta, eo difficilius resorbeatur.

Animadversum est, post inflammationem tum superficiei tum cuti subjectam, et quidem in tela cellulosa, tumores aquosos seu partiales secretiones et accumulationes aquosas diversis locis corporis oriri, quae sub tali conditione cum primario morbo aequilibrium servant.

Videtur hoc quidem malum in vasis secretionem efficientibus, quae pinguem materiam in telam cellulosa deponunt, existere. Hinc patet omnino morbum hunc secundarium, deficiente energia quadam, enasci. Quamobrem humor ille abnormis,

quoad quantitatem et qualitatem, corrumpitur, et ita quidem, ut telam cellulosa dissolvat, id quod comprobant operationes chirurgicae. Instrumenta enim hoc acri humore tinguntur, et fluidum illud, quod habet odorem et foetorem peculiarem, sero atque reliquiis telae cellulosa velut pure intermixtum videtur. Metastases seu crises non perfecte absolutae similiter hydropi ansam dant, qui tunc hydrops partialis appellandus est.

In omni genere hydropis et arteriarum et vasorum lymphaticorum systema ita afficitur, ut aequilibrium amborum destruat, unde fit ut illae plus exhalent, quam debent, haec vero minus absorbeant.

Causae hydropis remotiores sunt: Laxitas et atonia vasorum: exinde hydrops, qui morbus est secundarius. Hydrops quo-

que subsequitur inflammationes, sugillationem, fracturas ossium, dysenteriam, varicellas, febrim puerperalem, siphilin, scarlatinam, febres intermittentes, obstructiones viscerum abdominalium, denique abusum spirituosorum.

Sanguinis profluvia si diutius perdurent, in astheniam directam transeunt, et tales secretiones nimiae hydropem efficiunt.

Evacuationes sanguinis primitivae suppressae, aut interruptae haemorrhagiae ad consuetudinem tractae.

Venae sectionibus assueti hydropici fiunt, si evacuationem omiserint; nam sanguis hic sicut in plethoricis topice accumulatur, et eas plerumque partes invadit, quae sunt debilioris structurae, ubi, vasa dilatando, nisi rumpantur, obstructiones

fiunt, quas tandem hydrops, tabes, indurationes subsequuntur.

Evacuationes nimiae nutritioni corporis obnoxiae totum corpus debilitant, vires et functiones regulares ejus imminuunt, adeo ut humores partibus fluidioribus privati, circulatione irregulari subsequente, spissescant.

Maxima nunc difficultas inde exoritur, in quas partes solidas nimirum in hydrope agendum sit. Nam remotiores causae morborum, ex quibus hydrops originem ducit, hucusque, respectu habito pathologiae, nondum sunt consensu omnium acceptae, ut e. g. in scarlatina. In hac enim possumus concludere, remotiores causas chemico-physicae originis, et sedem morbi in systemate arterioso investigandam esse.

Dividuntur a pluribus medicis in morbos partium solidarum, et morbos fluidarum partium, quos consistere arbitrantur in confusione quadam et mixtione humorum.

Contra hanc divisionem pugnavit *Fernelius* anno 1600, et probare studuit, fluidas partes morbis non esse obnoxias, et fluida nullo modo ad corpus pertinere, quia neque structuram organicam habent, neque aluntur, nec vita gaudent.

Hufelandus vero vires vitales fluidorum ita demonstrabat: fluida extra corpus, quia coagulantur, mutari, vita vero praesente, coagulationi resistere.

Fluida partes animales esse, non est disputandum, sed nullam organicam structuram repraesentant, et ob hanc rationem differunt a solidis.

Si ergo organica natura careant fluida, sequitur tum, ea solummodo in functiones corporis passive agere, functiones vero nullo modo exercere posse. Itaque cum solida tantum functiones hasce corporis exercere valeant, inordinatae solum mutationes functionum in morbo nempe iis adnumerandae, unde concludere licet, partes solidas corporis in morbis activitatem tantum efficere posse.

Attamen vitiata mixtio fluidorum haud infitianda; ea vero secundum jam acceptam notionem vocabuli *morbi* non pro morbo, sed pro causa morbi habenda. Igitur tota classis morbos humorum describens mittenda, si consideremus etiam, morbos humorum ita dictos dependere a conditione solidarum partium, quia

1. fluidis naturaliter nulla vita imperti-

tur, sed solummodo solidis adscribi potest.

2. Nullum fluidum in organismo mutatur, nisi prius in organo ipso, in quo praeparatur, mutatio facta fuerit.
3. Morbi, in quibus humorum mutationes tanquam essentielle quoddam agnoscimus, saepe multo celerius decurrunt, quam pro degeneratione humorum eorum mutatio fieri possit. Denique
4. Humores nunquam ita comparati sunt, ut apti sint mutationibus sua sponte efficiendis, quoniam cruor continuo agitatur, et aër atmosphaericus circumjectus nullum accessum habet, exceptis vasis lymphaticis totam superficiem obtinentibus, et aëre illo,

mediante pulmonum structura, in circulum deducto, ac nutritioni inserviente. Immo chemica haec analysis ipsa, mediante solidorum fabrica, expeditur.

Porro ex disquisitione accurata colligere licet, si degeneratio in liquidis exorta fuerit, id quod in plurimis casibus demonstrari potest, eam nempe originem suam ex solidis partibus traxisse, adeo ut concedere quoque necesse sit, omnes perturbationes in natura fluidorum ex conditione solidorum proficisci.

Comprobat hoc natura morbi:

1. In plurimis casibus sunt primi impetus clara symptomata solidarum partium, et quo in casu hoc non observatur, quod raro accidit, nequaquam

de humorum discrasia quaestio esse potest: e. g. in haemorrhagiis, et in disquisitione accurata invenimus primam congestionem in solidis existisse.

2. Omnes morbi humorum ita dicti ut bilis, aciditas etc. in quibus haec degeneratio certis symptomatibus se manifestat, e. g. gustu, non augentur tali remedio, quod homogeneas eorum partes creat, sed in genere omnes morbi cura radicali absolvuntur, si nempe omnia remedia, quae usantur, in solidas partes agant.
3. Ipsa methodus morbos humorum pertractandi indicat, remedia, quae in naturam solidarum partium agunt, fuisse applicata.

Ex his omnibus patet, perturbationes humorum corporis false morbis adnumerari. Cum autem existentia harum perturbationum earumque influxus in naturam corporis non negari possit, tum sane sub nomine *mistionis error, et decensus a regulari statu* in conspectum veniant.

1. In organismo sunt certi processus chemici, a quorum continua vi vita dependet. Hae operationes chemicae ordinatim et regulariter procedunt, quamdiu organa ipsa nullo modo sunt destructa; quodsi qua in illis mutatio fiat, necesse est et producta horum organorum mutari, unde confusio humorum enascitur, si
2. Substantiae heterogeneae externae organismum penetrent, et cum illo

jungantur, quarum praesentia mistio humorum mutatur.

Sed non possumus affirmare, talem decessum permanere, i. e. morbum esse, aut humores ob hanc causam acrimoniam admittere, propterea quod talis acrimonia vehementes affectus excitare valet, quia directe nervis et fibris vasorum adducitur, et aditus ad has partes non est interclusus.

Omnia humorum vitia oriuntur ex perturbatione organico-chemicarum functionum in organismo vivo, et quidem ex his causis remotioribus:

1. Relaxatio, per quam organa congestionibus obnoxia sunt, tandem subsequitur irregularem vim organorum, quoad humores ibidem contentos.

2. Asthenia singulorum organorum, vel totius corporis, dum praesenti irritabilitati processus chemici obsecundant, e. g. *omnia organa secretionis* vel desinunt, vel excedunt, deficiente vi organorum. Si vires imminuantur, functiones organorum irregulariter procedunt, et humores secreti induunt characterem chemicum vitiatum. Nam processus chemici sequuntur solummodo completam harmoniam virium organico-chemicarum.
3. Character hypersthenicus, seu nimia activitas organorum primum quidem secretionem auctam impetu majore efficere valet, tum vero humores inclinant ad perturbationem. Perdurante activitate nimia, tandem hypersthenia cessat.

4. Communicatio externa, seu contagio nonnullorum morborum, mutationes etiam humorum faciunt. Illud contagium humoribus organorum admiscetur, quae immediate tacta fuere. Tales perturbationes nascuntur partim ex mutatione, quae hoc contagio in fluidis partibus fit, partim ex ea quam habet vim in partibus solidis.

Locales mutationes humorum saepius accidunt, quam universales, et oriuntur a reciproca vi, quae inter fluida et solida intercedit.

Remotiores causae universalis humorum aberrationis a statu naturali in singula organa vim suam exserunt, et plerumque se manifestant per exanthemata. Quod si fiat, origo hujus mali localis est; exinde vero universalis mutatio humorum fieri potest,

ita ut localis perturbatio in humorum mixtione semper locali morbo efficiatur. Quin causa morbi universalis nonnunquam fieri potest, et raro tantum circa singula loca efficax est. Perdurante locali decessu in mixtione humorum, morbus tandem in universalem transit, posterior vero a locali morbo bene distinguendus.

In universali humorum vitio nullo pacto acrimonia accipi potest, quod sane in locali fit, nisi organum quoddam humorem suum vitiose praeparet, et abunde secernat; ut e. g. bilis.

Universales decessus humorum a statu naturali sunt vel chemicae originis, a proportionem mala in ventriculo talium partium, ex quibus corpus constat, ortae: sunt videlicet oxygenium, hydrogenium, azotum, phosphorus et sulphur etc. si nempe plus

vel minus ex una alterave parte constitutiva corpori adducatur.

Vel vitia haec sunt organicae originis, hoc est: partes constitutivae antea enarratae per errorem intra corpus deducuntur; quarum major pars nonnunquam secretioni inservit.

Vel humor secretus non adhibetur in eundem finem, cui primitive destinatus fuit, sed universae massae, qualiscunque est, immiscetur. Vel materia heterogenea humoribus admixta fuit, in quo casu humores morbose sunt mutati, quia materiam hanc heterogeneam continent, parte quadam per se gignunt, et ob hanc causam ejus naturae sunt, quae etiam aliis organis noxiam illam materiam communicet, et in his morbosam materiam procreet, e. g. *lues universalis*.

Interdum etiam causa vitatae mistionis est in abnormi quantitate primitivi producti corporis, quod morbose communicatur, et aequilibrium omnino abnormi sua quantitate destruit, e. g. in hydrope.

Symptomata praesentiam vitatae mistionis humorum indicantia seu morbus, unde talia vitia enascuntur, sunt varia, ideoque distinguenda, et quoad universales et locales causas dividenda et pertractanda sunt. Primo temporis spatio causam morbi et vim ejus in corpore nullo modo agnoscere possumus; quodsi causa morbi aliquamdiu in corpore latuerit, morbus tandem erumpit, actiones irregulares singulorum organorum apparent, nimirum vitia secretionem et evacuationem spectantia, motus febriles, destructa reproductio, praecipue accumulatio substantiarum, quae ad organismum non pertinent, et symptomata, quae in statu naturali non adsunt.

Interdum status ille evidenter sese manifestat eruptione ulcusculorum, exanthematum etc. Organum hoc mutatum, quod pertinet ad normalem indolem humorum, restituendum. Praeterea observamus etiam in subiectis statum permanentem, qui in cachexiam abit: color faciei pallidus, imminutio pinguedinis, in tela cellulosa deponitur idiopatrice substantia gelatinosa, aquosior, et pinguescens; et aeger ipse sibi videtur valescere, dum vires decrescunt, et functiones imperfectae animadvertuntur.

Si autem mistio humorum solummodo localis sit, tunc aeger in organo affecto symptomata habet mutatae secretionis; et respectu functionum secretionis, et substantiarum secretarum in organis, quae ad secretionem pertinent,prehenduntur vitia, et quidem humores mutati, cui rei exemplo sunt comedones. Ab his supra me-

moratis se distinguit status ille, ab infectione cutis enatus, qui facile transit in morbum. Formantur nempe hic corpora aliena in cute, quae in statu sano non adsunt; in his vero materia contagiosa communicata vim suam exserit, reproducitur, et forma puris, ichoris, aquae etc. eliminatur.

Perdurante hac topica infectione, cum in ulceribus satis materiei morbosae existat, per resorptionem sensim sensimque haec materia caeteris organis communicatur, ut in lue locali fieri solet, nempe in phimosi, induratione testiculorum, bubonum, exostosi, exanthematibus etc. unde syphilis universalis exoritur.

Symptomata localis vitii humorum ab universali non nisi difficulter distinguuntur: raro priori vitio praenuntia antecedunt, sed

plerumque morbus repente erumpit. In posteriori vero jam universalis signa modo animadvertuntur, modo aeger jam diu locali morbo affectus fuit, et tunc diagnosis minus difficilis.

B. Asthenia indirecta.

C. Causae mechanicae, obstructiones viscerum abdominalium.

D. Ruptura magnorum vasorum lymphaticorum.

Prognosis ejusmodi morbi non adeo fausta, nam difficilis est curatu; exstant tamen exempla curati hydropis, si tempestive, priusquam increverit, pertractetur, nec causa in vitio organico sit. Indicatio est: evacuatio humoris extravasati, et extravasationis prohibitio.

Anasarca.

Solet tum enasci, cum tela cellulosa totius corporis, vel saltem major pars aquoso humore impleta est.

Symptomata in anasarca sunt:

- a) Cutis tumida, parum aut plane non dolens, colore aquoso et pellucido, mediante digito externa pressione foveolis apparentibus, sensim sensimque rursus se explentibus.
- b) Tumor repente exortus totum corpus occupat, sequiturque maxime morbos chronicos, e. g. febres intermittentes, scarlatinam, partum difficilem etc. et
- c) non est adeo periculosa, si symptoma sit hydropis abdominalis.

Therapia eadem, quae in hydrope abdominali.

2.

Hydrocephalus.

Collectio aquae in cavo cranii infantes solummodo invadit ante septimum annum, ex quo tempore autem in multos annos excurrit.

Distinguitur hydrocephalus internus ab externo:

- a) in interno existit aqua in ventriculis cerebri, et juxta *Gall* cogitationibus saepissime obstat.
- b) In externo colligitur aqua inter cerebri et cranium.

Cognoscitur hydrocephalus hisce symptomatibus.

- 1. Caput infantis solito majus, cranium non conveniens proportioni faciei, frons, occiput, et tempora prominent. Scapularum planities, et caput difforme. Ossa cranii pellucida, et in vivente quasi transparentia.
- 2. Fontanellae aut omnino non clauduntur, sed potius dilatantur, aut nimis sero, et foveas relinquunt in suturis.
- 3. Aegri sunt physice et ethice stupidi, somnolenti, de dolore capitis conquerruntur, vertiginosi, nec stare, nec deambulare queunt, nisi caput alicui rei applicent, serius aut plane non discunt lingua uti et sunt mente capti. Attamen nonnullos vidimus singulari quadam ingenii dote praeditos.

4. Pupilla dilatata, cum periodica visus obfuscatione, nonnunquam oscillantem motum sequitur.
5. Inter somnum oculi sunt semiclosed, infantes sunt saepe strabones.
6. Pulsus mollis, inaequalis, febrilis, intermittens.
7. Infantes libenter cubant in abdomine.
8. In horizontali situ saepe vomitus, aut tussis sicca.
9. Obstructiones viscerum pertinaces.
10. Dentitio retardata.
11. Interdum exoriuntur convulsiones repentinae, decursus morbi velox, et nonnunquam in annos excurrit; tandem exitus in mortem apoplecticam, febri antecedente.

Causae hydrocephali sunt:

1. Debilitas localis, in quibusdam neonatis morbus connatus, vel a causis externis, a quacunque vi mechanica illata originem ducit: huc referuntur contusiones, lapsus etc.
2. Irritabilitas aucta, inflammationes cerebri.
3. Vitia organica in cerebro, tumores cystici, ossa cranii intropressa inter partum difficilem, nec raro morbus scrophulis et rachitidi se adsociat.
4. Metastases, morbo lethali tatem opponunt. Adjuvat interdum remotio causarum specialium, in resorptione augenda et per alias evacuationes derivatione promovenda.

Remedia haecce sunt indicata:

- A. Propinatur mercurius, donec totum systema simul cum effectu pervaserit,

nec immerito admisceatur mercurialibus digitalis purpurea.

Horn et alii auctores contendebant, potentias quasdam irritabilitati quodammodo imminuendae non esse impares, et sine ulla virium detractioe corpori subvenire. Ideam hancce illustant exemplis medicamentorum virtutem spectantibus, quae infra exponentur.

Rasorius demonstravit, quorundam remediorum vim, stimulum imminuentem, directe *primitivam* esse, i. e. vim vitalem ita deprimere posse, ut primum augerent irritabilitatem: *contrastimulantia directa* appellat, ut e. g. aqua laurocerasi, digitalis purpurea, dulcamara, antimonium, ipecacuanha, squilla, acida, mercurialia, salia media etc.

Eas autem potentias stimulum imminuentes, quae detracto stimulo incitabilita-

tem imminuunt, contrastimulantia appellavit, e. g. venae sectiones, frigus vehemens.

Nondum vero confirmatum est, positivam rem directe negativam virtutem efficere posse.

Remedia, ab *ill. Rasorio* supra enarrata hucusque cum felici successu tanquam efficaciter stimulum augmentia adhibita fuere. Observationes et experimenta ab *illo* et *ill. Bode* hac de re instituta, quantum nos experiri potuimus, nondum satis sunt dijudicata.

Josephus Frank opinatur, omnia remedia huc pertinentia solummodo hoc loco imminutionem stimuli gignere, tanquam evacuationem effecissent, quam ob causam talem imminutionem stimuli unicae evacuationi adscribi vult.

Quodsi consideremus, permulta remedia, quae hoc loco exquirenda sunt, jam multo antea haud dubie imminutionem stimuli efficere, priusquam adauctam evacua-

tionem gignant, tum *Josephi Frankii* opinio minus vera videtur.

Causa imminutionis stimuli usu horum medicamentorum enatae, omnino alia erit; ad quam investigandam haec argumenta multum conferre possunt.

1. Localis virtus horum remediorum omnino semper stimulum augens, uti observare licet in cute laesa organi gustus, vel in his partibus tenuiori epidermide, et majori sensilitate praeditis.
2. Haec localis virtus augens stimulum affecti organi copiosam secretionem humorum producit, quibus discernendis hoc organum destinatum est.
3. Certe omnia haec remedia ostendunt singularem quandam vim, quam habent in singula organa, quae quasi primaria virtus videtur.
4. Si secretio alicujus organi augenda erit, requiritur:

- a) Ut activitas hujus organi ad certum gradum usque augeatur.
- b) Si quantitas humorum in hoc organo aucta est, tum hoc cogitur materiam secretioni dare, quippe nulla secretio sine humore existit.
- c) Ergo quantitas humorum in aliis organis tantum imminui debet, quantum summa accumulationis hic factae efficit.
- d) Cum autem vehementia stimuli in uno alterove organo parte quadam a quantitate contenti humoris stimulum efficientis dependeat: stimulum perdurare necesse est, quamdiu humor organo continetur.
- e) Perdurate in organo affecto stimuli incremento ex medicamentis mediate stimulum augmentibus profecto, humor tandem collectus evacuatur, unde fit ut directa imminutio stimuli exoriat. Ultimum hocce phaenomenon subse-

quitur, si medicamentum majori dosi exhibeatur.

B. Porro augetur secretio fricando, lavando, pectinando, fomentis aromaticis capiti, immo vesicantibus cranio applicatis.

C. Amaricantia adjunguntur iis, quae sub No. A. exposita fuere.

D. Sub finem curationis laudem meruere cortex peruvianus, martialia, nam debilitatem omnino tollunt.

Applicatio ligaturae compressioni inservientis minime accommodata est ad aquam exprimendam, et sine operatione evacuandam.

Prior enim methodus aut plane nil juvat, si cranium concretum sit: aut cerebrum comprimitur, si concretio nondum formata fuerit: et *posterior* mortem adfert subitanam. Si necessaria sit evacuatio, excogitandum singulare quoddam et subtile instrumentum; vel ope fontanellae rem ad exi-

tum perducere licet. Exhaustiunda est aqua certis intervallis, ut sensim sensimque effluat. Omnia haec vero nil juvabunt, si aqua in ventriculis cerebri retineatur.

3.

Spina bifida.

Hydrops vertebrarum dorsi varius est: colligitur aqua interdum inter ligamenta longitudinalia et prolongationem durae matris, quae medullam oblongatam tegit: latet etiam inter spinam dorsi et duram matrem, rarissime in cavitate medullae oblongatae reperitur.

Si morbus infantes neonatos invadit, tunc consistit in fissura spinae dorsi, et tumor inde enatus paulatim increscit, et dorsum occupat; cui malo epilepsia et paralysis extremitatum inferiorum adsociata, ad postremum mortem adfert: tumor autem si aperiatur, letales convulsiones operationem

sequuntur. Morbus plerumque connatus, et rachiticae vel scrophulosae indolis. Spes sanationis nulla, aegri autem vita in longum ducitur, si tumor diligenti et molli ligatura ab omni externa frictione muniatur. Remedia in hydrocephalo laudata forsán aliquid efficere possent.

4.

Hydrops oculi externus.

In hydropse oculi sub epidermide aqua colligitur, post inflammationes saepe occurrit, et oculus affectus ob prominentiam tumoris adspectum aufugit. Locale hoc malum incisione, et effluxa aqua, tandem ligatur, et ligatura cum infuso flor. Sambuci, tinct. opii etc. irrigatur.

5.

Hydrothorax.

Fieri potest, ut aqua in pectore accu-

muletur, tum in cavitate pectoris, tum in ambobus mediastinis, in pericardio, vel in ipsa substantia pulmonum. Cognoscitur morbus ex hisce symptomatibus:

1. Conqueritur aeger de dolore punctorio in scapulis, qui nonnunquam in dorsum descendit, praesertim in cubando, nec minus in situ horizontali, et ad claviculas usque dolor sese extendit.
2. Anxietas, asthma, aegrum vexant, praesertim in situ horizontali; aegrotantes igitur aut erecti cubent, aut stent; premuntur saepe orthopnoea, et aërem liberum petunt.
3. Adest palpitatio cordis, pulsus inaequalis, intermittens.
4. Tussis sicca.
5. Spasmi vehementes in pectore cum anxietate magna, et oppressione subsequente cum momentaneo levamine, si

hanc ob rem paulum substantiae aquosae abierit.

6. Oedema scroti et faciei, manuum pedumque et plantis dorsi, saepe convexarum partium metacarpi.
7. In supremo gradu morbi ambitus pectoris amplior fit, et dilatantur muscoli intercostales.
8. Motu aegrotantis persentitur quoque fluctuatio in cavitate pectoris.

Morbus ille pertinet ad atrocissimos et diu durat, priusquam aeger diuinationi continuæ succumbat, tarde etiam increscit; dum sanabilis est, vix agnoscitur, et si jam increverit, remediis pertinaciter resistere consuevit. Morbus terminatur aut repentina suffocatione, aut aegri successivo virium defectu exhausti tandem vita decedunt. Praeter has causas universales hydrothoracis aliae etiam occurrunt.

1. Exitus inflammationis chronicae in astheniam indirectam, et laxitas ita ut pus non formetur.
2. Asthma ob debilitatem partium aut impeditam secretionem.
3. Indurationes pulmonum.
4. Metastases.
5. Aetas senilis.
6. Proclivitas in hunc morbum connata.

Morbus pertrahitur sicut reliquae species hydropis, sed cum successu non adeo fausto, quia vasa lymphatica minus efficacia videntur, quamobrem non fieri poterit, ut diureticis tantummodo hydrothorax depellatur, sed maxime operam dare oportet, ut energia vasorum lymphaticorum restituatur. Conveniunt hic hydrargirium, antimoniales, digitalis purpurea, salia media. Quod si res eo pervenerit, ut sanitas nullo medicamine restitui queat, tum omnino cogimur dicere, nos ita contentos fore, si morbus mitigetur,

cui rei saepius epispastica circa pedes aut balnea ex sinapi satisfaciunt.

Asthma vero hoc, quod saepius aegrum invadit, praesentissimum auxilium exposcit, et mitigatur clysmatibus ex assa foetida, fomentis aromaticis ad pectus applicatis, ammonio succinato in majori dosi, castoreo, opio, moscho.

Quodsi haec remedia nil amplius juvant, tam desperatis rebus, punctione paliativa cura instituenda, si aqua ambabus partibus mediastini contineatur; in hydrope pericardii vero quaevis suffragii latio pertinet ad pia desideria. Operatio ope Troikas non est absolvenda, sed fontanella applicetur inter musculos intercostales, et semper profundius ponatur, usque dum pleura appareat; tandem aqua incisione facta pedetentim evacuetur; operatio, si res poscat, repetenda erit.

A s c i t e s.

Hydrops abdominis est collecta in cavo abdominis aqua. Symptomata haecce characterem morbi repraesentant.

1. Tumor abdominis.
2. Si aeger in latus sinistrum decubuerit, tumor partis oppositae planus fit.
3. Resupinus vero cum cubat aeger, fluctuatio persentitur, si quis concavam manum ad latus applicaverit, et si altera manu ex opposito latere palpitet, tum aqua versus oppositam defluit, et fluctuationem movet.
4. Aeger ipse in motu fluctuationem et sentit et audit.
5. Mictus minime copiosus, turbulentus, lividus, nonnunquam cum stranguria junctus.
6. Obstructiones vehementes.
7. Sitis magna, et oris siccitas.

8. Anxietas, respirandi difficultas, ob pressionem diaphragmatis, quia aqua abdomine contenta descensum diaphragmatis impedit, et per consensum pectus afficit.
9. Emaciatio, cachexia, tussis sicca, virium defectus.
10. Oedema pedum et scroti.
11. Pulsus inaequalis, intermittens.
12. Sub finem morbi febris supervenit, quantitati aquae collectae conveniens, et virium defectus pro febris minore vel majore vehementia modo increscit, modo decrescit.

Febris haec et in summo gradu periculosum symptoma, et a quacunque febre, quae per complicationem in hydrope enasci potest, bene distinguenda erit.

Causae hujus morbi universales sunt, quae supra exposuimus, cum singulari debilitate vasorum abdominalium conjunctae,

ideo morbus ille praecipue abusu spirituosorum gignitur. Cura difficilis est, praesertim si ex aliis morbis chronicis, aut vitiis intestinorum oriatur morbus, aut si inveteraverit; denique si senes invaserit, cum affectione locali functionum vitalium junctus.

Exempla tamen exstant, morbum hunc etiam sine medicamentorum usu, rebellibus causis intervenientibus, curatum fuisse; puta: febres intermittentes, evacuationes copiosas per urinam, alvum motam liquidam, ulcera. Morbus nihilominus plerumque revertitur, etiamsi ex quacunque causa feliciter propulsatus fuerit.

Moriuntur aegri hydropici, et mors lento gradu procedit, superveniente anasarca.

Animadvertuntur in moribundis hoc morbo laborantibus symptomata phthisi similia. Ulcera extremitates inferiores occupantia citissime gangraenescunt, tandem

suffocatio et apoplexia tragoediae finem imponunt.

Mors expectanda:

1. Adparente febris vespertina, cum emaciatione et expectoratione.
2. Sopore et lethargo.
3. Virium prostratione cum motu et loquela difficili.
4. Asthmate, tussi convulsiva subsequente.
5. Si ulcera gangraenescent.

In Therapia causae morbi amovendae et debellandae.

Sic pertractanda erit ascites, anasarca, hydrothorax, oedema pedum et scroti. Evacuatio aquae non pro cura radicali ideo habenda, quod collectionem aquae praesentis consideramus tanquam symptoma morbi. Restat ut in causis morbi debellandis haec respiciamus.

1. In quavis hydropis specie adest atonia,

quae vel *causa* vel effectus morbi esse potest.

Inprimis autem causa atoniae in hydropem ex aliis morbis nato clarior quam ut ulla explicatione indigeat. Praecipue hydropem ciere valent animi pathemata ingrata, nimius usus spirituosorum, aër humidus simul et frigidus. Hic praecipue amaricantia sunt indicata.

2. In majori gradu astheniae commendatur arnica, calamus aromaticus, pro ratione atoniae volatilibus junctus, quae omnia satis stimulum augent, gummi resinae cum camphora etc.
3. Raro tanta vi sunt diuretica, ut eorum usu aqua, quae ex irritabilitate immixta enascitur, evacuari possit. Juva-bit, ut ego opinor, activitatem vasorum lymphaticorum simul adjuvare, ut humores extravasati resorbeantur, et in circulum deducantur.

4. Cui rei adipiscendae haecce inserviant remedia: mercurialia, antimonialia, opiata, camphora. Frictiones, suffumigia, sacculi aromatici cum camphora etc.
5. Ponamus adesse vitia alia, quae causam morbi alere queant, ut obstructiones viscerum hepatis, subveniant gummi resinae extracta amara, mercurialia, stibiata etc.
6. Hydrops ex metastasi enatus sanetur, si materies morbosa ex interiori parte ad externam eliciatur.
7. Quodsi ex abusu spirituosorum originem traxisset, ita interdicens potus ut successive abstineat aeger.
8. Succurritur saluti, si observentur regulae infra expositae; nempe
 - a) Initio exhibeantur medicamenta miltiora, quae gradatim in fortiora vertant.

- b) Viribus aegri sint accomodata.
- c) Potiones ad diuresin promovendam eligantur.
- d) Non continuandae semper eadem, ne continuo usu aeger medicamentis assuescat; evacuantia autem in nonnullis aegris parum proficiunt.
- e) Evacuantia parum juvant, nisi stimulantia adjungantur, ut squilla, sabina, mercurialia, assa foetida.

Aqua per paracentesin educenda, vel partes tumidae scarrificandae, vel vulnera artificialia exciendae. Evenit tamen, ut haec quoque minus efficacia sint, si solummodo iis confidamus, rati, sanationem omnino fieri unica evacuatione aquae.

Operatio instituenda tempore opportuno, quamdiu vires supersunt, nunquam vero, cum quantitas aquae modum excedat. Nocet quoque jam praesente febre et

atrophia, aut quando vitium locale in abdomine impedimentum objecerit.

Operatione jam instituta, subitanea aquae derivatio evitanda, abdomen circumligatur, eligere licet cingulum Monroi fibulis munitum, arctetur gradatim ligatura, ne effluens aqua inter operationem, aegro viribus destituto, anxietatem et lipothimiam inducat, neve gangraena exoriat, nam vasa ob aquam retentam debilitata et subito exonerata sanguine implentur, et facillime gangraenescunt, et propterea quod potentia gravis abdomen premens subito evanuit.

Fit enim tum, ut aegrotantes post operationem in majorem astheniam incident.

Remedia in hydropse usitata possunt dividi:

1. In praeparantia, quae systematis lymphatici vim augent, evacuationem humoris collecti resorbendo faciliorem

reddunt. Quo referuntur tartarus stibiatus, hydrargirium muriaticum mite, terra ponderosa salita, calcaria muratica, aqua calcis, extr. chelidon. cicuta, aconitum, hyosciamus, belladonna, opium, phosphorus in nonnullis casibus, teste *Theden*, gummi resinae, guajacum, assa foetida, ononis spinosa.

2. Evacuantia: mutata secretionem urinae ita, ut tumor usu medicamentorum supra enumeratorum aliquantulum disparuerit, tunc merito efficaciora praeposenda erunt, e. g. radix squill. digit. purp. colch. autumn. lact. silvest. Nicotiana, calamus aromaticus, salia media, nitrum depuratum, cremor tartari, juniperus.

Frictiones ex succo squill. ol. therebint.
Tinct. cantharid. in regione renum.

Interne cantharidum usus perutilis
Pharm. J. W.

3. Si diuretica nil juvant, et vires adhuc supersunt: purgantia drastica, gratiola, gg gutta, resina jalappae, colocyntis, brionia, mercurialia, cremor tart. in majori dosi; quodsi vires exhaustae fuerint, et morbus increverit, ab his remediis abstinendum.

Sydenham commendavit usum emeticorum refracta dosi.

In nonnullis casibus volatilia majori dosi exhibita multum profuerunt.

Thoman exhibuit: Tincturam opii cum liquore amoniaco anisato.

Lafontaine curavit hydropiacum jam morti appropinquantem usu aeth. sulph. ita quidem ut intra spatium trium hebdomadarum 26 unc. secunda quaque hora 150 gtt. dederit.

Salzb. medic. Ztg. 1803. 11. p. 254.

4. Curato morbo debilitas remanet. Conveniunt tunc cinchona off. et martialia, quae debilitatem omnino tollunt.

Praeter has species hydropis plures adhuc restant, scilicet: hydrops saccatus, hydrocele funiculi spermatici, hydrocele cistici funiculi spermatici, hydrocele tunicae vaginalis testiculi, hydrops ovarii, et tubarum Fallopii, nymphae, et vaginae, hydrops articulorum, hydrops in hernia inveterata etc. etc.

8.

Oedema fugax.

Raro tumor aquosus telae cellulosae ut morbus per se, sed fere semper tanquam symptoma aliorum morborum occurrit. Observatur in majori gradu astheniae, extremitates inferiores occupare solet, et plus minusve adscendit. Curatur sicut reliquae

species hydropis. Practicae observationes notatu dignae de oedemate, quas imprimis ill. *Alex. Chrichton* descripsit.

Opium. Heroicum est remedium in hydrope, vehementer et efficacissime stimulans. Veteres opinabantur virtutem ejus esse sedativam et deprimentem, uti aliorum narcoticorum, adhibebantque ad spasmos sedandos, quorum originem ab incitabilitate aucta desumebant.

Interim jam *Boerhave*, *Ritter*, contra hanc sententiam pugnaverunt.

Arnemann opio vim stimulantem simul et sedantem tribuit; virtus autem sedans haud dubie probat semper diminutionem stimuli, adeo ut sibimet ipse contradicere videatur.

Causa hujus explicationis obscurae inde profecta est, quod primaria virtus ejus cum secundaria confundebatur.

Virtus ejus proxima vehementer stimulans, primo agit in totum systema nervosum, postea vero in arteriosum, et, exaltatis primo viribus, mox citissime exhaustis, sensibilitas deprimitur.

Unde facile concluditur, qualem effectum opium et in sano et in aegro organismo habeat. At vis ejus sedandi dolores compescit, irritabilitatem augendo, hinc dolores ex irritabilitate imminuta enatos mitigat; in hypersthenia vero usus opii nocet, ideoque dolorem auget.

Perniciosior est vis ejus somnifera, nam defatigatio quam efficit, sensibilitatem plane destruit, et astheniam indirectam gignit.

Somnum autem non prius adfert quam, atoniam procreaverit.

Magna est multitudo medicamentorum huic morbo inservientium, quorum effectus diversa phaenomena creat, nam citius

aut serius, modo partialiter modo universum systema invadunt.

Quodvis remedium igitur propriam vim exercet in certis organis, quorum activitas ab aetate, et vi vitali dependet, et pro sensibilitate cujus individuo propria in idiosyncrasia posita est.

Similiter remedia mechanica agunt, quae in hydropse sunt indicata.

Quae remedia ad localia vel universalia pertineant, difficile est definitum; certe illud organum, quod prius stimuletur, citius etiam mutationes subit.

Causa, cur localis effectus succedat, dependet partim a diversa structura organismi, et diversa sensibilitate; partim a medicamentis singulis, quae in singula organa diverse agunt: quin incitabilitas singulorum organorum in omnibus partibus harmoniam haud dubie efficit, unde fit ut incitabilitas singulorum organorum et ex-

inde enata mutatio certo modo toti organismi sit contribuenda.

Remedia hoc loco usitata sunt:

1. Opium.
2. Phosphorus, valde stimulans medicamentum, in asthenia indirecta commendabile.

Hoc praeparatum videtur duplici modo effectum suum producere, cum prior mediante accessu materialis elementi alterum format, adeo ut inter chemicam analysin tanquam primum productum agat: alterum vero exinde formatum incitabilitatem auget, vel utrumque invicem agit.

Cum autem hoc modo necessaria ad analysin materia uspiam detrahatur necesse est, haud alienum videtur indefinitam vim ejus exponere.

Experimenta a me instituta ostendebant in adynamia indirecta parum effica-

ciae: in apoplecticis vero et nonnullis hydropis malis omnino commendabilis.

3. Hydrargirium muriaticum mite. Hoc remedium refracta dosi exhibitum potenter stimulat, cujus magna vis in systemate arterioso et vasis absorbentibus cernitur; notatu dignum videtur, continuo usu ejus cutem postea aridam fieri. Causa forsitan haec esse potest, quod incitabilitatem vasorum lymphaticorum augeat.

Salivatio, quae saepius subsequitur, augetur etiam ob irritabilitatem exaltatam in certis organis et ob suppressam transpirationem.

Alvus majori quantitate mercurii, et suppressa transpiratione movetur.

Caeterum duplicem vim habere praeparata mercurialia videntur, scilicet influxum in vasa lymphatica; et decompositionem oxygenii, quod liberatur et separatur

processu chemico - animali. Mercurius tandem in forma metallica depositus specifica quadam virtute in vasa absorbentia agit.

Non est confidendum huic remedio, quia solum per se hydropem non curat: item paracenthesi jam expedita reditus morbi evitandus; praescribitur tantum cum aliis remediis, quae in hydrope sunt indicata.

4. Digitalis purpurea, hyosciamus, cicuta, nicotiana, aconitum, belladonna, narcotica qualitate fere inter se conveniunt, et virtus eorum secundaria in arterioso, et vasorum absorbentium systemate valet.

5. Non pridem camphora et opium commendata fuere, qua compositione jam antea plures medici usi sunt.

Hannemanni experientia docet, camphoram esse antidotum opii et vice versa.

Exinde patet compositionem hanc non

esse approbandam, nam effectus amborum compositione destruitur, vel certe quodammodo imminuitur.

Nec disputandum est, si theoretice hanc ideam consideremus, effectum hujus compositi haud facile demonstrari posse. Atamen verum et exploratum est, virtutem amborum destrui, et compositionem superfluum esse.

In majori gradu adynamiae cum fructu adhibentur, si alternatim per intervalla praebeantur.

6. Terra ponderosa salita, calcaria muriatica minori dosi exhibita in infantibus majori sensibilitate praeditis arteriosum et vasorum lymphaticorum systema exaltant, et diaphoresin promonent, itaque tolerantur, teste *Hufelando*, si morbus scrophulosae indolis fuerit. Continuus usus eorum digestionem debilitat.

7. Ill. *Willie* laudat gummi guttam, rad. Jalap. Brion. gratiol. Kali carbonicum. *Baldinger* commendavit in hydropese usum colocynt. praesertim minor dosis in systema arteriosum agit.

8. Bene conducit squilla, ipecacuanha, colchix cum tart. stibiat. liquor. amon. acet. si causa hydropis in abdomine insit, nam obstrukciones optime resolvuntur, quae saepissime hydropem creant, et malum hoc nonnisi per alvum aut urinam e corpore eliminatur. In ultimo stadio morbi nocent, nam nimis tarde agunt; aeger enim evacuatione substantiarum debilitatus in majorem gradum astheniae incidit; tum vero adjungantur his remediis extracta amara, decoctum chinae, aromatica.

9. Moschus, castoreum.

10. Virtus sabinae, juniperi adnumeranda

iis remedijs, quae sub No. 8. fuerunt exposita.

11. Praeparata antimonialia praesertim in hydrothorace, in hydrope ex metastasi enato commendabilia.
 12. Omnia extracta amara respectu astheniae. Huc refertur quoque: Rad. calami aromatici.
 13. Gummi guajacum, secundum *Theden*.
 14. Flores sulphuris.
 15. Acida mineralia.
 16. Gg. assa foetida.
 17. Kali nitr. Kali sulph. tart. depurat.
 18. Arnica, angelica.
 19. Praeparata amonii, liquor amon. succ.
 20. Cantharides.
 21. Martialia, et China sub fine curationis vires debilitas restaurant.
 22. Frictiones aromaticae, balnea aromatica etc.
-